

**PARTNERI
SRBIJA**

RAVA

i

BAVEZE

**GRAĐANA
PRILIKOM
MIRNOG
OKUPLJANJA**

CRTA:

Autorka:

Nina Nicović, advokatica

Dizajn i prelom:

Kliker Dizajn

Izdavač:

Partneri Srbija

Za izdavača:

Ana Toskić Cvetinović

Beograd, februar 2022.

Ova publikacija predstavlja deo zajedničkih napora Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA), Nacionalne koalicije za decentralizaciju (NKD), Beogradskog centra za bezbednosnu politiku (BCBP) i Partnera za demokratske promene Srbija da podstaknu veće učestvovanje građana u odlučivanju kroz projekat „Građani imaju moć” koji podržava Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost autora i ne predstavlja nužno stavove USAID-a ili Vlade SAD.

SADRŽAJ

Uvod	5
Vrste okupljanja	5
Kriterijumi za označavanje lica kao organizatora	7
Utvrdjivanje/proveravanje identiteta organizatora tj. učesnika.....	8
Mesto okupljanja.....	10
Ograničenje slobode okupljanja.....	12
Ovlašćenja policije	13

UVOD

Aktivisti ili građani treba da znaju da je mirno okupljanje garantovano članom 54 Ustava Republike Srbije, ali i da se učesnicima, u zavisnosti od vrste okupljanja, razlikuju njihova prava i obaveze. Prema Zakonu o javnom okupljanju razlikuju se ona koja su nastala nakon prijavljivanja kod nadležnog organa i ona koja su nastala na spontan način, dakle bez prethodne prijave. Postoje određene situacije u kojima se oni prepliću. U tim situacijama strožem prekršajnom kažnjavanju su podložnija ona lica koje nadležni organ (policija/sud) označi kao organizatore okupljanja, što može da se desi pod određenim uslovima, iako nisu prijavljeni kao takvi već su bili samo učesnici istog. Iz tog razloga bitno je upoznati se sa obe vrste mirnog okupljanja.

VRSTE OKUPLJANJA

Spontano, mirno okupljanje:

- ▶ Javna okupljanja koja su spontana i mirna, bez organizatora, kao neposredna reakcija na određeni događaj, nakon tog događaja, radi izražavanja mišljenja i stavova povodom istog, a održavaju se na otvorenom ili u zatvorenom prostoru, ne moraju se prijaviti. **ZJO 13.**
- ▶ Ne postoji ograničenje u kojim časovima se mora održati. **ZJO 13, stav 2.**

- ▶ U skladu sa tim, Zakon (ZJO) ne smatra spontanim mirnim okupljanjem ono na koje poziva fizičko ili pravno lice koje je, u skladu sa odredbama zakona, organizator okupljanja. **ZJO 13 stav 3.**

Ovo znači da čim nadležni organi mogu da podvedu jedno ili više lica pod zakonske kriterijume za organizatora, samo okupljanje gubi karakter spontanog. Tada važe druga prava i obaveze za organizatora, tj. učesnike, što ih čini podložnijim prekršajnom kažnjavanju.

Prijavljeno okupljanje:

- ▶ se mora održavati u vremenu između 06 i 24 časa.
- ▶ organizator je dužan da vodi, nadzire, organizuje i usmerava rad redara koji su dužni da sprečavaju bilo kakvo izbijanje nasilja i nedolično ponašanje učesnika, da se propuštaju vozila hitne pomoći, policije i vatrogasna kola. Ovo važi ne samo tokom okupljanja već pre i posle dolaska/odlaska učesnika. Organizator je dužan da postupi po naređenju nadležnog organa i prekine okupljanje, o tome obavesti učesnike, ako je nastupila neposredna opasnost za bezbednost ljudi i imovine kao i da o tome odmah obavesti policiju. Takođe je dužan da obavesti javnost u slučaju kada je okupljanje zabranjeno pre njegovog početka. **ZJO 11, 17.**
- ▶ Ako, fizičko lice, kao organizator, ne bude izvršavalo ove svoje dužnosti biće prekršajno kažnjeno sa novčanom kaznom u iznosu od 70.000 do 120.000 dinara, organizator kao pravno lice u iznosu od 1.000.000 do 1.500.000 dinara, a novčanom kaznom u iznosu od 70.000 do 120.000 dinara odgovorno lice u pravnom licu. **ZJO 21.**

Ovo je bitno znati, jer ako ispunjavate zakonske kriterijume za organizatora, i od strane nadležnih organa budete određeni kao takvi, onda će se Vaša postupanja ceniti u tom, a ne u kontekstu običnog učesnika.

KRITERIJUMI ZA OZNAČAVANJE LICA KAO ORGANIZATORA

Da bi se jedno lice smatralo organizatorom, mora da ispuni **sva tri uslova: pozivanje na okupljanje, pripremu i organizovanje.**

Ovo lice, fizičko ili pravno, može biti i ono koje je Ministarstvu unutrašnjih poslova prijavljeno kao organizator, ali zakon ne isključuje mogućnost da i druga lica budu označena kao takva, čak i ukoliko nisu prijavljena. **ZJO 10 i 12.**

Način pozivanja na okupljanje može biti preko društvenih mreža ili televizijskih/radio kanala ali pored toga, to lice mora da priprema i organizuje isto da bi bilo označeno kao organizator.

UTVRĐIVANJE/ PROVERAVANJE IDENTITETA ORGANIZATORA TJ. UČESNIKA

Da bi se neko lice označilo kao organizator ili učesnik okupljanja, nadležni organ mora da utvrdi tj. proveri njegov identitet.

Identitet lica se:

- ▶ **UTVRĐUJE** ako isto kod sebe nema ispravu sa fotografijom, ukoliko se sumnja u istu, ako se na drugi način ne može proveriti njegov identitet, ili na osnovu posebnog zahteva nadležnog organa.
- ▶ **Vrši putem:**
 - › korišćenja podataka iz forenzičkih evidencija, primenom metoda i upotrebom sredstava kriminalističke taktike

i forenzike, medicinskim ili drugim odgovarajućim veštačenjima.

- › izveštaja koji se prosleđuje podnosiocu zahteva za utvrđivanje identiteta, u skladu sa zakonom.
- › javnog objavljivanja fotorobota, crteža, snimka ili opisa lica.

Ovakvo utvrđivanje identiteta lica se može koristiti i kada to lice odbija da pruži svoju ličnu ispravu policijskom službeniku tj. nadležnom organu. **ZP 77 / ZLK 29.**

Ako policijski službenik ne može da utvrdi Vaš identitet, može Vas bez pisanog naloga odvesti u policijsku stanicu radi utvrđivanja identiteta na osnovu biometrijskih podataka kojima raspolaže MUP RS. **ZP 83.** Tada Vaš identitet najčešće utvrđuju na osnovu ličnih podataka koje tom prilikom saopštite i upoređivanjem sa onima koje ima MUP RS.

► **PROVERAVA putem:**

- › uvida u ličnu kartu/dругu javnu ispravu sa fotografijom ili elektronski, kada je lična karta nosilac i stvarnog i elektronskog identiteta.

Bitno je da znate da ako postoje osnovi sumnje da je određeno lice učinilac krivičnog dela, koje se goni po službenoj dužnosti, provera identiteta se može izvršiti i bez znanja tog lica. Što znači da do njega neće doći na primer legitimisanjem.

Samo u izuzetnim slučajevima provera identiteta može biti izvršena na osnovu izjave lica čiji je identitet proveren. Ovo znači da neko drugo lice može svedočiti o tome ko ste. **ZP 76.**

MESTO OKUPLJANJA

Na zatvorenom prostoru se ne prijavljuje nadležnim organima. **ZJO 13.**

Zatvorenim prostorom se smatra bilo koji objekat ili prostorija koja je ograđena/ označena, u koju se može ući/ iz nje izaći samo na za to određenom mestu. **ZJO 4.**

Na otvorenom prostoru/u pokretu se prijavljuje organizacionoj jedinici MUP RS nadležnoj po mestu okupljanja, odnosno po mestu početka okupljanja u pokretu. Prijava se podnosi najkasnije 5 dana pre vremena određenog za početak održavanja okupljanja . **ZJO 12.**

Ako organizator, kao fizičko lice, održi okupljanje bez prijave nadležnom organu, biće prekršajno kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara, kao pravno lice u iznosu od 1.000.000 do 2.000.000 dinara, a kao odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara. **ZJO 22.**

Okupljanje u pokretu se može odvijati kretanjem i zaustavljanjem kretanja na određenim mestima, između mesta polaska i mesta završetka kretanja. **ZJO 5, stav 2.**

Ovakvo okupljanje ne može da bude dozvoljeno ako kretanjem i zaustavljanjem kretanja na svojoj trasi, u bilo kom delu, obuhvata:

- ▶ prostor ispred zdravstvene ustanove,
- ▶ škole,
- ▶ predškolske ustanove,

- prostor ispred objekata od strateškog i posebnog značaja za odbranu i bezbednost Republike Srbije¹. Ti objekti su:

1) objekti u kojima su od značaja za odbranu:

- › smešteni veliki tehničko-tehnološki sistemi, u kojima se proizvode, skladište ili čuvaju predmeti, vrše usluge za potrebe odbrane.

2) određeni infrastrukturni objekti

- › putevi: državni I i II reda, opštinski, nekategorisani i ulice preko 5 km,
- › javna železnička infrastruktura, industrijska železnica i metroi,
- › putni objekti na pruzi (mostovi, nadvožnjaci, podvožnjaci, vijadukti, akvadukti, propusti, tuneli, galerije, potporni i obložni zidovi i sl.) dužine više od 10 m,
- › objekti na veštačkim plovnim putevima, luke, pristaništa i pristani na dubinama većim od 2 m,
- › dalekovodi, transformatorske stanice i rasklopna postrojenja u sistemu dalekovoda napona 35 kV i većeg,
- › naftovodi i gasovodi svih kapaciteta;

3) objekti u kojima je sedište: državnih organa/ organizacija obrazovanih u skladu sa zakonom, pravnog lica koje je određeno aktom nadležnog organa kao pravno lice od posebnog značaja za odbranu,

1 Odluka o objektima od posebnog značaja za odbranu ("Sl. glasnik RS", br. 112/2008).

- 4) skloništa i drugi javni objekti namenjeni za zaštitu ljudi i materijalnih dobara i zaštitu životne sredine,

kao i na mestima na kojima se održavanjem okupljanja krše ljudska i manjinska prava i slobode drugih, ugrožava moral ili na mestima koja su zatvorena za javnost. **ZJO 6.**

Ako organizator, kao fizičko lice, pokuša ili održi okupljanje na ovakvom mestu, biće prekršajno kažnjen sa novčanom kaznom u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara, kao pravno lice u iznosu od 1.000.000 do 2.000.000 dinara, a kao odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara. **ZJO 22.**

Međutim, ako se u prijavi, na primer, navede promenjena/ druga trasa kretanja, koja ne bi obuhvatala ove objekte, okupljanje bi, u odnosu na ove kriterijume, bilo dozvoljeno.

OGRANIČENJE SLOBODE OKUPLJANJA

► **je dozvoljeno:**

kada postoji ugrožavanje bezbednosti ljudi i imovine, javnog zdravlja, morala, prava drugih ili bezbednosti Republike Srbije;

- kada su ciljevi okupljanja usmereni na: pozivanje i podsticanje na oružani sukob ili upotrebu nasilja, kršenje

ljudskih i manjinskih sloboda i prava drugih, odnosno na izazivanje ili podsticanje rasne, nacionalne, verske ili druge neravnopravnosti, mržnje i netrpeljivosti;

- ▶ kada nastupi opasnost od nasilja, uništavanja imovine ili drugih oblika narušavanja javnog reda u većem obimu; **u ovom slučaju policija ima prava da reaguje i prekine okupljanje samo ako je to u većem obimu, ne ako su sporadični i pojedinačni slučajevi (tada reaguje samo u odnosu na to lice);**
- ▶ ako je održavanje okupljanja suprotno odredbama ovog zakona. **ZJO 8.**

OVLAŠĆENJA POLICIJE

Policijski službenici mogu da:

- ▶ **Spreče ili prekinu** okupljanje ako uoče ili u toku samog okupljanja nastanu opisane situacije (iz člana 8 ZJO). **ZJO 18.**

Nadležni organ ovo radi u formi usmenog naređenja organizatoru ili vodi okupljanja, tj. učesnicima. Od ovog trenutka, najkasnije u roku od 12 sati, organizatoru se dostavlja pisana naredba o prekidu okupljanja. Međutim, nadležni organ će odmah preduzeti (zakonske i proporcionalne) mere radi razilaska učesnika okupljanja i uspostavljanja javnog reda ako to oni sami ne učine. **ZJO 19.**

Bitno je da znate da, kao učesnik okupljanja, ako ne napustite isto bićete prekršajno kažnjeni novčanom kaznom u iznosu do 30.000 dinara. **ZJO 20.**

Nadležni organ (MUP RS) može:

- ▶ **rešenjem da ne dozvoli okupljanje** ako utvrdi da postoje razlozi iz člana 8 ZJO.

Rok za donošenje ovog rešenja je najkasnije 96 časova pre prijavljenog vremena za početak okupljanja. Žalba na isto se podnosi Ministarstvu unutrašnjih poslova u roku od 24 časa od njegovog prijema koji mora da odluči po žalbi bez odlaganja, najkasnije u roku od 24 časa od prijema iste. Nakon odluke po žalbi moguće je pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom. Međutim, žalba ne odlaže izvršenje rešenja. **ZJO 15, 16.**

Ako organizator, kao fizičko lice, ipak pokuša ili održi okupljanje protivno ovom rešenju biće prekršajno kažnjen sa novčanom kaznom u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara, kao pravno lice u iznosu od 1.000.000 do 2.000.000 dinara, a kao odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od 100.000 do 150.000 dinara. **ZJO 22.**

Legenda:

Zakon o policiji >> ZP

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije >> MUP RS

Zakon o javnom okupljanju >> ZJO

Zakon o ličnoj karti >> ZLK

